

ТАТАРСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ДӘҮЛӘТ СОВЕТЫ
КАРАРЫ

Авыл жирендә һәм шәһәр тибындагы поселокларда дайми яшәүче хатын-кызларга өченчे бала туганда бер мәртәбә түләүне билгеләү кирәклеге турында Россия Федерациясе Хөкүмәте Рәисе М.В. Мишустинга Татарстан Республикасы Дәүләт Советының мәрәжәгате хакында

Татарстан Республикасы Дәүләт Советы **КАРАР БИРӘ:**

1. Авыл жирендә һәм шәһәр тибындагы поселокларда дайми яшәүче хатын-кызларга өченче бала туганда бер мәртәбә түләүне билгеләү кирәклеге турында Россия Федерациясе Хөкүмәте Рәисе М.В. Мишустинга Татарстан Республикасы Дәүләт Советының мәрәжәгатен (кушымта итеп бирелә) кабул итәргә.

2. Әлеге каарны Россия Федерациясе Хөкүмәте Рәисе М.В. Мишустинга жибәрергә.

3. Россия Федерациясе субъектлары дәүләт хакимиятенең закон чыгару (вәкиллекле) органнарына Татарстан Республикасы Дәүләт Советының әлеге мәрәжәгатен хуплауны сорап мәрәжәгать итәргә.

Татарстан Республикасы
Дәүләт Советы Рәисе

Казан шәһәре,
2022 елның 14 июле
№ 1535-VI ДС

Ф.Х. Мөхәммәтшин

Татарстан Республикасы
Дәүләт Советының
2022 елның 14 июлендәге 1535-VI ДС
номерлы карарына күшымта

Авыл жирендә һәм шәһәр тибындагы поселокларда даими яшәүче хатын-кызларга өченче бала туганда бер мәртәбә түләүне билгеләү кирәклеге турында Россия Федерациясе Хөкүмәте Рәисе М.В. Мишустинга Татарстан Республикасы Дәүләт Советы
МӨРӘЖӘГАТЕ

Хөрмәтле Михаил Владимирович!

Авыл территорияләре, Россия Федерациясе территориясенең 90 процентка якын мәйданын биләп, илнең бөтенлеген тәэмин итә, халкыбызының дүрттән бер өлешенең яшәү мохите, илебезнең азык-төлек иминлеге нигезе булып тора. Россиядә нәкъ менә авыл – дәүләтнең «каркас»ы, ул, традицион рухи-әхлакый һәм гайлә кыйммәтләренә, дөрес консерватизмга йөз тотып, илнең тотрыклы пространство һәм этномәдәни үсешенә ярдәм итә.

Шуның белән бергә, илебез халкының гомуми санында авыл халкы өлешенең тотрыклы рәвештә кимүе борчу һәм курку тудыра. 2011 елдан башлап соңғы 10 ел дәвамында Россия Федерациясендә авыл халкы саны 530 мең кешегә (1,5%), хезмәткә яраклы халыкның саны 2,2 млн кешегә (10,2%) кыскарган, авылда туучылар саны 1,5 тапкырга кимегән. Идел буе федераль округында әлеге кимү тагын да кискенрәк: авыл халкы саны – 570 мең кешегә (6,6%), хезмәткә яраклы халык саны 750 мең кешегә (15%) кимегән.

Экспертлар фикеренчә, бу тискәре күренеш яшәү шартларының канәгатьләнерлек булмавы, керемнәрнең түбән булыу һәм инфраструктура белән тәэмин ителешнең бертигез дәрәҗәдә булмавы аркасында барлыкка килә. Бу, үз чиратында, авылларда туучылар санының кыскаруына һәм авылларның демографик картаюына, хезмәткә яраклы яштәге халык өлешенең кимүенә һәм шәһәрләргә китүенә китерә.

Илкүләм үсеш максатлары булып игълан ителгән бу өлкәдәге тискәре тенденцияләрне җиңеп чыгу омтылыши илкүләм проектларда, кабул ителә торган һәм гамәлдә булган дәүләт программаларында, стратегияләрдә, шулай ук гавами хакимият органнары эшнәндә гамәли чагылыш таба. Финанс мөмкинлекләреннән чыгып, Россия Федерациясе субъектлары авыл халкына региональ бюджетлар акчалары исәбеннән өстәмә ярдәм чаралары билгели.

Татарстан Республикасында гомуми демографик процесслар барышында авыл халкы санының шулай ук кимүе теркәлө, соңғы 10 ел дәвамында ул 3,4 процент тәшкил итте. Төп сәбәплөр арасында туучылар санының кимүе санала, шул исәптән бала табу яшендәге хатын-кызлар санының кимүе сәбәпле. Шуши максатларда Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2018 елның 9 февралендәге 67 номерлы карагы белән авыл жирендә яшәүче хатын-кызларга түбәндәгे бер мәртәбә түләүләр билгеләндә: хатын-кызга 25 яшь тулганчы беренче баласы туганда – 50 мең сум, 29 яшь тулганчы өченче баласы туганда – 100 мең сум. Бу чаралар бик кирәkle һәм нәтижәле булып чыкты. 2018 елдан алыш, 8,8 мең балага исәпләгәндә, беренче бала туганда түләүләр саны – 6 процентка, өченче бала туганда 27 процентка артты. Барлыгы бу максатларга Татарстан Республикасы бюджетыннан 518,8 млн сум жибәрелде. Күп очракта бу чара Татарстанда, гомумән алганда, шуши чорда өченче һәм аннан соңғы балаларның түү өлешен 3,5 процентка арттыруга китерде, 2021 ел йомгаклары буенча аны 24,8 процентка кадәр үстерергә ярдәм итте.

Тәкъдим ителгән белешмәләр нигезендә, 2018 – 2020 елларда Чуваш Республикасында авылда туучылар саны 20 процентка диярлек кимегәндә, өченче һәм аннан соңғы балаларның түү саны тотрыклы булып калган, ягъни аларның өлеше күбесенчә өлкән яштәге бала табучылар хисабына үскән (7 процентка). Киров өлкәсендә туучыларның саны 14,7 процентка кимегән, өченче һәм аннан соңғы балалар санының үсеше – 2,5 процент. Шундый ук күренеш башка тәбәкләрдә дә күзәтелде. Шуны да әйтергә кирәк, Татарстанда булган чаралар, региональ бюджетларга өстәмә югары йөкләмә булуга бәйле рәвештә, округ субъектларында күрелмәде.

Хөрмәтле Михаил Владимирович! Татарстан Республикасы Дәүләт Советы, авыл жирендә һәм шәһәр тибындагы поселокларда дайми яшәүче хатын-кызларга өченче бала туганды федераль бюджет акчалары исәбеннән бер мәртәбә түләүне аларның яшенә бәйсез рәвештә билгеләп, Татарстан тәҗрибәсен федераль дәрәҗәдә тарату мөмкинлеген карау үтенече белән Сезгә мөрәҗәгать итә.

Тышкы санкция басымы, продуктларга, даруларга, гигиена чараларына һәм балалар өчен кирәк-яракларга, беренче чиратта кирәkle товарларга һәркайда да бәяләр үсеше вәзгыятендә бу ярдәм чарасын федераль дәрәҗәдә тарату түбәндәгеләрне гамәлгә ашырырга ярдәм итәчәк дип ышанабыз:

туучылар санын арттыруны кызыксындыру хисабына авыл халкы санының кимүен туктатырга;

кулбалалы гайләләрнең, ана булуның һәм балачакның социаль гарантияләр системасын тулыландырып, авылда яшәүненән жәлеп итүчәнлеген һәм социаль яклануын арттырырга;

илкүләм үсеш максатларына, тиешле илкүләм проектлар, «Авыл территорияләрен комплекслы үстерү» Россия Федерациясе дәүләт программысы күрсәткечләренә ирешергә, илнең азык-төлек иминлеген тәэмин итәргә.